

Barnasáttmáli Sameinuðu þjóðanna

(Óopinber útdráttur)

- Barnasáttmáli Sameinuðu þjóðanna er sá mannréttindasáttmáli sem hefur hlotið almennustu viðurkenninguna og verið fullgiltur í öllum löndum heims, að undanskildum Bandaríkjunum og Sómalíu. Sáttmálinn kveður á um öll mannréttindi barna – borgaraleg, stjórnmálaleg, efnahagsleg, félagsleg og menningarleg réttindi – í einu skjali. Sáttmálinn var samþykktur á allsherjarþingi Sameinuðu þjóðanna 20. nóvember 1989 og tók gildi í september 1990.
- Í sáttmálanum er í 41 grein fjallað um þau mannréttindi sem öll börn yngri en átján ára skulu njóta.

1. grein

Í samningi þessum merkir barn hvern þann einstakling sem ekki hefur náð átján ára aldri, nema hann nái fyrr lögræðisaldri samkvæmt lögum þeim sem hann lýtur.

2. grein

Tryggja skal þau réttindi sem kveðið er á um í sáttmála þessum án mismununar af nokkru tagi.

3. grein

Það sem barni er fyrir bestu skal ávallt hafa forgang þegar gerðar eru ráðstafanir sem varða börn.

5. grein

Aðildarríki skulu virða ábyrgð, réttindi og skyldur foreldra eða stórfjölskyldu.

6. grein

Sérhvert barn hefur meðfæddan rétt til lífsins.

7. grein

Barn á rétt til nafns, rétt til að öðlast ríkisfang, og rétt til að þekkja foreldra sína og njóta umönnunar þeirra.

8. grein

Barn á rétt á því sem auðkenningar það sem einstakling, þar með töldu ríkisfangi sínu.

9. grein

Barn á rétt á að vera ekki skilið frá foreldrum sínum, nema aðskilnaður sé nauðsynlegur með tilliti til hagsmuna barnsins enda sé sú ákvörðun háð endurskoðun dómstóla.

12. grein

Barn á rétt til að láta skoðanir sínar í ljós í öllum málum sem það varða, og skal tekið réttmætt tillit til skoðana þess.

13. grein

Barn á rétt til að láta í ljós skoðanir sínar, og felur það í sér rétt til að leita, taka við og miðla hvers kyns vitneskju og hugmyndum.

14. grein

Réttur barns til frjálstrar hugsunar, sannfæringar og trúar skal virtur.

15. grein

Barn hefur rétt til að mynda félög með öðrum og koma saman með öðrum með friðsömum hætti.

16. grein

Eigi má láta barn sæta gerræðislegum eða ólögum afskiptum af einkalífi þess, fjölskyldu, heimili eða bréfum, né ólögum árásum á sæmd þess eða mannorð.

17. grein

Aðildarríki skulu sjá um að barn eigi aðgang að upplýsingum og efni af ýmsum uppruna frá eigin landi og erlendis frá.

18. grein

Foreldrar bera aðalábyrgð á uppleldi barns og því að barni sé komið til þroska.

19. grein

Aðildarríki skulu gera allar viðeigandi ráðstafanir á sviði löggjafar, stjórnsýslu, félags- og menntamála til að vernda barn gegn hvers kyns líkamlegu og andlegu ofbeldi, meiðingum, misnotkun eða illri meðferð.

24. grein

Barn hefur rétt til að njóta besta heilsufars sem hægt er að tryggja, með áherslu á nauðsynlega lækniástoð og heilbrigðisþjónustu og uppbyggingu heilsugæslu.

26. grein

Barn á rétt á því að njóta félagslegrar aðstoðar.

27. grein

Barn á rétt til lífsafkomu sem nægir því til að ná líkamlegum, sálrænum, andlegum, siðferðilegum og félagslegum þroska.

28. grein

Barn á rétt til menntunar. Aðildarríki skulu koma á skyldu til grunnmenntunar sem allir geti notið ókeypis og stuðla að þróun ýmiss konar framhaldsmenntunar sem öll börn eigi kost á að njóta. Námsaga skal haldið uppi með þeim hætti sem samrýmist mannlegri reisn barnsins. Menntun barns skal beinast að því að rækta persónuleika, hæfileika og andlega og líkamlega getu þess, móta með því virðingu fyrir mannréttindum og mannfrelsi, undirbúa það til að lifa ábyrgu lífi í frjálsu þjóðfélagi í anda skilnings, friðar, vináttu, umburðarlyndis og jafnréttis, og móta með því virðingu fyrir náttúrulegu umhverfi mannsins.

30. grein

Barn á rétt á að njóta eigin menningar.

31. grein

Barn á rétt til hvíldar og tómstunda, til að stunda leiki og til frjálstrar þátttöku í menningarlífi og listum.

32. grein

Barn skal njóta verndar fyrir arðráni og vinnu sem skaðað getur heilsu þess og eðlilegan þroska.

33. grein

Barn skal njóta verndar gegn ólöglegri notkun ávana- og fíkniefna.

34. grein

Barn skal njóta verndar gegn hvers kyns kynferðislegri notkun eða kynferðislegu ofbeldi, og því að vera notað til vændis eða annarra ólögumætra kynferðisathafna og í klámsýningum eða til að búa til klámefni.

38. grein

Aðildarríki skulu gera allar raunhæfar ráðstafanir til að tryggja börnum, sem áhrif vopnaátaka ná til, vernd og umönnun.

40. grein

Hvert það barn sem ásakað er um refsilagabrot skal talið saklaust þar til það er fundið sekt að lögum, skal njóta lögræðilegrar aðstoðar við undirbúning og framsetningu á vörn sinni, skal ekki verða þröngvað til að bera vitni eða játa á sig sök, friðhelgi einkalífs þess skal virt að fullu, og tekið skal tillit til aldurs þess, aðstæðna og velferðar. Hvorki skal beitt dauðarefsingu né lífstíðardómi í fangelsi án möguleika á sakaruppgjöf fyrir brot sem framin eru af börnum undir átján ára aldri.

Hægt er að nálgast Barnasáttmálann á vefsíðunni www.barnasattmali.is